

בעיות של בטיחות וגיהות במהלך העסקת קבלנים בשטח המפעל

מאת פטר פישמן

הגנה מפגיעות ולעתים הם פגומים מלכתחילה. שיטת העבודה הזאת נוחה מאוד לכל הקבלנים, וכמעט כולם משתמשים בפתילים מאריכים (ומתרשלים בעליל באבטחתם). גם כאן חסר פיקוח מתאים של המפעל.

• עובדות במתפרות, במכבסות, זבניות בחנויות, עובדות במחלקות האריזה במפעלים ואפילו במחלקות ייצור במפעלים רבים הן, ברובן, "עובדות קבלן" (עובדות של חברת כוח-אדם). רבות מאוד אינן נועלות נעלי עבודה. לרוב הן נועלות סנדלים או כפכפים, שהם גורם מובהק למעידות ולנפילות, המובילות לנקעים ולשברים. לעתים, העובדות אפילו לא מודעות לקיומו של הסיכון הזה.

במקומות בהם קיימים נוהלי עבודה ופיקוח על השימוש בציוד מגן אישי - הן נוהגות לנעול את נעלי העבודה רק בזמן הפיקוח.

• באחד המפעלים העבירו מכונה למיקום חדש. המכונה שהוצבה בצורה רשלנית על מיתקן השינוע, לא יוצבה עליו היטב. כאשר המשנעים (שנשלחו ע"י ספק המכונה) יצאו להפסקה. המכונה נשארה במעבר ללא פיקוח וחסמה אותו חלקית. עובד של המפעל אשר עבר במעבר, ניסה להזיז אותה כדי לפנות את הדרך והיא נפלה על רגלו. זהו אירוע אופייני לשיטת עבודה שאין עליה פיקוח.

• קבלן הובלות הוזמן להוביל מכולה מחצר המפעל. אחד מעובדיו, שהמקום איננו מוכר לו, דרך בפזיזות על מכסה של בריכת ניקוז בחצר שהיתה בקירבת המכולה. המכסה היה חלש ולא יציב והעובד מעד ושבר את ידו.

סיכום

מבלי לפגוע בשמם הטוב של קבלנים אשר מקפידים על כללי הבטיחות בעבודתם, ברוב המקרים לא ניתן לסמוך על הידע הטכני והניסיון בבטיחות של קבלנים ועובדיהם אשר מבצעים בשטח המפעל עבודות שונות.

מספר גדול והולך של מפעלים נוקטים בפעולות להגברת המודעות של קבלנים ועובדיהם, בנושאי הבטיחות והגיהות בעבודה: הדרכה כללית ואישית לגבי נוהלי העבודה והוראות הבטיחות של החברה/ המפעל בו הם מועסקים (או יועסקו בעתיד), וגם חלוקת חומר הדרכה כתוב שקבלתו מחייבת את העובדים לחתום, שאכן קיבלו את המידע הנדרש לגבי נוהלי הבטיחות בעבודה במקום, הבינו את הדרישות והם מתחייבים למלא את דרישות הבטיחות ונוהלי העבודה.

לאחר ההדרכה וחלוקת החומר הכתוב עדיין נשארת לממונה על הבטיחות עבודה רבה: הוא צריך לפקח אחרי קיום דרישות הבטיחות, לטובת העובדים ושלומם. ■

נאמני בטיחות ומנהלי עבודה במקומות עבודה אומרים: "אני לא יכול להעיר לו על שיטות העבודה המסוכנות הרי הוא בעל מקצוע", או: "הוא עובד במפעל שלנו כבר הרבה שנים וביצע כבר סוגי עבודה דומים ללא תאונה, מי אני שאלמד אותו איך לעבוד", וכו'.

דוגמאות

לפניכם מספר דוגמאות למצבים בהם עובדים קבועים ועובדים זמניים מסכנים את עצמם בעת עבודתם, במקומות שאין בהם הקפדה נאותה על נוהלי בטיחות והוראות בטיחות ואין הקפדה על פיקוח ומעקב.

• עובדים זמניים ו/או עובדי חברות כוח-אדם אינם מודעים, לעתים, לחובת השימוש בציוד מגן אישי מתאים. לדוגמה: נעלי בטיחות. זוהי בעיה אופיינית, במיוחד לימי העבודה הראשונים. המפעל איננו מספק לעובדים האלה נעלי בטיחות כיוון שאין שום וודאות לגבי משך עבודתם במקום. חברת כוח האדם לא מספקת את הנעליים כי אין שום הסדר בין המפעל לבין חברת כוח-האדם, המסדיר ומגדיר חובתו של מי לספק לעובדים ציוד מגן אישי. הנושא נשאר ללא פתרון לאורך זמן רב והעובדים נפגעים בגלל חסרונם של ציוד המגן. לעתים הם אפילו לא יודעים שחובתו של המעביד לספק את הציוד לעובדיו ולעתים קיים חשש לבקש משהו פן יפוטרו.

• קבלן עסק בשינוע מיתקן גדול בעזרת צוות עובדיו. הוא התכוון למקם אותו בחלל שיועד לו, והיה בתהליכי בנייה. בעת ניסיונותיו להכניס את המיתקן למקום, דרך אזור ששימש באופן שוטף גם למעבר עובדים ולשינוע סחורה, קרס וו התלייה של מיתקן ההרמה והמיתקן הכבד נפל. למרבה המזל לא היו פגיעות בנפש.

הקבלן היה מחויב להתקין גידור או אמצעי אחר למניעת פגיעה עקב כשל במהלך העבודה. נציג המפעל, המקיים את הקשר עם הקבלן, חייב לוודא שהעבודה מבוצעת בבטיחות.

• "עובדי קבלן" במפעל משתמשים בפתילי חשמל של מכשירים ובפתילים מאריכים במקומות בהם נשקפות להם ולאחרים סכנות בטיחות: כגון פגיעה מכנית - כי הפתילים מונחים על הרצפה, ללא התחשבות בטיב המישטח או בפעילות הנעשית עליו; וסיכוני חישמול - כי הפתילים חשופים ללא

מפעלים רבים נוהגים כיום להעסיק קבלנים ועובדים חיצוניים לביצוע עבודות שונות, כגון: עבודות ניקיון, אבטחה, שירותי מטבח והסעדה, תחזוקה, שיפוץ מבנים, שיפוצים בציוד טכני ועוד. אנשי הבטיחות במקום מנסים אמנם לשמור על רמת הבטיחות ולמנוע תאונות עבודה אצל עובדי החוץ הללו, אך תדירות התחלופה הגבוהה מקשה הן על הביצוע והן על מעקב אחרי ההדרכה בנושאי הבטיחות. נדרש זמן ומאמץ ללמד כל עובד ולהרגילו לבצע את העבודה, על פי הנהלים והוראות הבטיחות התקפים במקום. יש צורך לוודא שהוא משתמש בהם, ולעתים גם לספק לכל עובד ציוד מגן אישי. עקב כך, גם עובדים ותיקים יותר מתחילים "לחפף" בנוהלי העבודה הקבועים שלהם, מה שמחייב את מנהלי העבודה ואת ממוני הבטיחות להגביר את הפיקוח על העובדים "הסוררים".

הבטיחות עוצמת עין

בביקורי במפעלים אני מתעניין ומברר בנוגע לסוגי התאונות שהתרחשו במקום. מתברר שרוב התאונות קשורות ל"עובדי קבלן", ברוב המקרים - עקב חוסר הדרכה, חוסר בפיקוח וחוסר במעקב אחרי פעולותיו של העובד שגרם לתאונה או של עובד שהיה בקירבתו. רוב התאונות מקורן בפעולות שגויות או פזיזות ושימוש בכלים לא תקינים או אמצעים לא תקינים.

המפעלים מזמינים קבלנים או עובדים זמניים על פי מקצועם והידע הטכני שלהם. חוזה העבודה נחתם לאחר שמסוכמים הנושאים הטכניים ותנאי התשלום. בהמשך, לעובדים ניתנת יד חופשית לביצוע העבודה - "הם הרי בעלי המקצוע". ואז מתברר שהעובדים המקצועיים מבצעים את המטלות בהתאם לתנאי השטח, משתמשים במיתקנים, שלעתים הם תקינים ולעתים מאולתרים, ועד שלא התרחש אירוע חריג במפעל - איש לא הדריך אותם ולא פיקח עליהם. האחראים במקום טוענים שהם לא רוצים לעכב את העבודה או להגביל את הפעילות השוטפת של התהליך, או שמשך העבודה קצר יחסית.

הכותב הוא מנכ"ל מדר"ב בטיחות בסניף ת"א והמרכז של המוסד לבטיחות ולגיהות